

ליל שבת קודש פרשת ויגש ה'תשס"ט

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ר"ה המדבר מן הפסוק תעיתי כשה אובד וגו', עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, כתיב (תהלים קי"ט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי, כי יש חילוק גדול בעבירה שעושה האדם חס ושלום, בין אם נתעורר תיכף ומיד ושב בתשובה, אזי אפשר לו בקל לחזור למקומו, כי עדיין לא נתרחק הרבה מהדרך הטוב, כי כשעושה עבירה חס ושלום, אזי הולך ונוטה מהדרך הישר אל דרך אחר מקולקל, ושם יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים תועים ומקולקלים מאד, שכשמתחילין לילך חס ושלום, באותו הדרך הרע, אזי תועים ונבוכים באלו הדרכים עד שקשה לשוב ולצאת משם, אבל השם יתברך דרכו לקרות את האדם תיכף כשרואה שהוא תועה מדרך השכל, וקוראו שישוב לאחוריו, ולכל אחד קורא לפי בחינתו, יש שקוראו ברמיזה, ויש בקריאה ממש, ויש שבועט בו ומכהו, וזהו הקריאה שלו, כי אורייתא מכרזת קמיהו "עד מתי פתיים תאהבו פתי", והתורה, הוא השם יתברך בעצמו שהוא קורא אותם ומבקשם שיחזרו אליו: ועל כן כשעדיין לא נטה הרבה מדרך הישר, אזי אפשר לו בקל לשוב, מחמת שהוא מכיר עדיין את הקול ורגיל בו, כי זה סמוך היה אצל השם יתברך, והיה שומע קולו, קול התורה, ועדיין לא שכח את הקול, ועדיין לא תעה הרבה באלו הדרכים האחרים התועים והנבוכים, ועל כן בקל אפשר לו לשוב, והוא כמשל הרועה, שכאשר שה אחד תועה מהדרך, אזי תיכף הוא קורא אותו, וכשהשה עדיין לא תעה הרבה מהדרך, אזי הוא מכיר הקול והולך אחריו תיכף, אבל כשכבר נטה הרבה מהדרך, אזי כבר שכח את הקול ואינו מכיר בו, וגם הרועה מייאש עוד מלבקשו,

מחמת שזה זמן רב שהלך ותעה מאתו, כן כשכבר האריך זמן, חס ושלום, ברשעו, ונטה ותעה הרבה מהדרך הישר לאלו הדרכים המקולקלים והתועים והנבוכים והמבולבלים אזי קשה לו לשוב, וזה הוא החילוק שבין עול ימים לזקן, כי מי שעדיין בבחירתו ועדיין לא הזקין בחטאיו, אפשר לו יותר לשוב מהזקן, מחמת שעדיין הוא סמוך ולא שכח את הקול הקריאה.

וזה, "תעיתי כשה אבד", היינו שתעיתי מהדרך הישר כשה אובד הנוטה מהדרך, על כן אני שואל מלפניך, בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי, היינו שתמהר לבקשני, כל זמן שאני זוכר עדיין את הקול הקריאה של התורה והמצוות, וזהו: "בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי", שתמהר לבקשני תיכף, "כי מצותיך לא שכחתי" עדיין, ועדיין אני מכיר את קול הקריאה של המצוות שהם התורה, על-כן בקשתי, שתרחם עלי לבקשני מהרה מיד, כל זמן שעדיין לא שכחתי את מצוותיך, דהיינו שעדיין אני מכיר את קול הקריאה של התורה והמצוות, כי כשחס ושלום, האדם נזקן בחטאים קשה מאד לבקשו, כי כבר שכח את קול התורה והמצוות, ואינו מכיר בקול הקריאה, על-כן צריך האדם לבקש מהשם יתברך, שימהר השם יתברך לבקשו להחזירו אליו, כל זמן שלא שכח עדיין לגמרי את קול התורה והמצוות כנ"ל, וזהו מה שבקש דוד המלך, עליו השלום, "בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה רביז"ל מגלה בתורה זו את מעלת הזוכה להתעורר בתשובה להשם יתברך כשעדיין צעיר לימים וכוחותיו עמו, כי כל זמן שאדם צעיר, עדיין זוכר את הקול של השם יתברך שבעולם העליון, כי לא מזמן רב ירדה נשמתו משם, ולכן עדיין מכיר את הקול, ובקל לו לחזור בתשובה, מה שאין כן כשכבר נזקן, ואינו עומד בכוחותיו, הרי כבר שכח את הקול של השם יתברך, כי עבר זמן רב מאז שירדה נשמתו מעולם העליון, וקשה לו מאד לחזור בתשובה, וכן אומר רביז"ל בספר המדות (אות תשובה חלק ב' סי' ה') הנערים הוא בקל

להשיב אותם להשם יתברך מזקנים, עיין שם, וכן מובא בחיי מוהר"ן (סי' תקמ"ג) שקשה לקרב זקנים, עיין שם, והוא כדוגמת השה שתעה מן העדר של הרועה, וברחה לדרכה לבדה, כל זמן שעדיין יכול לשמוע את הקול של הרועה, שלא נתרחקה הרבה, וגם לא עבר זמן רב משהלכה ממנו, ועדיין זוכרת הקול של הרועה, אזי בקל יכולה לחזור אליו, אבל אם נתרחקה הרבה, וגם עבר זמן הרבה, אינה זוכרת את הקול של הרועה ואינה יודעת איך לחזור אליו, וקשה מאד לחזור לשורשה, וכן הוא עם נשמת האדם, כל זמן שעדיין זוכרת את הקול של השם יתברך, בקל לה לחזור, אבל אחר כך קשה מאד, ולכן צריכין להזדרז לעשות תשובה כשעדיין בכוחותיו, ואז בוודאי יזכה לחזור אל דרך הישר כראוי.

וזהו דברי דוד המלך עליו השלום (תהלים קי"ט), "תעיתי כשה אובד", רבוננו של עולם, תעיתי כמו שה שנאבדה מן העדר, ונתרחקה מן הרועה שלה, ולכן תפילתי ובקשתי אליך, "בקש עבדיך כי מצותיך לא שכחתי", תבקש ותקרא אותי כל זמן שעדיין אני זוכר את הקול הקדוש, ולא שכחתי מצותיך, כי אז בוודאי אזכה לעשות תשובה שלימה, ודוד המלך עליו השלום עשה תפילות אלו בעבור כל נשמות ישראל, שכל אחד ואחד יבקש זאת מהקדוש ברוך הוא, שיזכה לחזור אליו יתברך כל זמן שהוא בכוחותיו, כי ספר תהלים נאמרה ברוח הקדוש גבוה מאד עד שכל אחד מישראל יכול למצוא עצמו בכל פסוק (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' ע"ג), ובפרט מזמור קי"ט שהוא ה"תמניא אפי" שאמר דוד המלך בסוף שנותיו, ובה כלולים כל ההשגות שהשיג בימי חייו, ואמר מוהרנ"ת ז"ל (חיי מוהר"ן סי' רל"ט) שאחר שגילה רביז"ל תורה זו, ענה ואמר רביז"ל, שזהו ההתבודדות שלו בעתים הללו, כי זה צריך להיות תפלת אדם כל ימי חייו, שיזכה לחזור אל הקדוש ברוך הוא כל זמן שהוא בכוחותיו, ומכיר את הקול של הקדוש ברוך הוא ששמע בעולם העליון, ולכן אשרי אדם שמזדרז כשהוא צעיר למלאות ימיו ושנותיו בטוב אמיתי ונצחי, כי שנות הצעירות הם הכי יפות, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קנ"ב). ינקותא כלילא דוודרא, היופי של

הוורד כשהוא יניק, וכן אומר רביז"ל בספר המדות (אות תשובה סיד ע"ג) העבודות שאדם עובד את ה' בבחירתו כל יום, ערכו יקר משנים רבות של עבודה לעת זקנתו, עיין שם, כי כשאדם הוא צעיר וכוחו גדול, יכול לרכוש המון נקודות טובות של התמדת התורה ודביקות התפילה וקיום המצוות, ומובא ב"צעטיל קטן" של הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע (סעיף ט"ז), שאדם יזרז את עצמו לתקן מדותיו עד שנת י"ח דייקא, עיין שם, כי אז הוא בתוקף כוחותיו, ועדיין זוכר את הקול של השם יתברך, ובקל לו לשוב באמת, ולכן אשרי הזוכה לחדש עצמו תמיד בכל עת, ולהיות כמו איש צעיר עם כוח גדול, וכמו שכתוב (תהלים ק"ג) תתחדש כנשר נעורכי, כי אז יזכה לפעול הרבה בתורה ובעבודת השם יתברך, ולמלאות כל ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כתיב (בראשית מ"ד) **כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא את אבי**, ויש לומר שמרומז בפסוק זאת השגה הנ"ל של רביז"ל, שהתורה הקדושה מעורר אותנו לשמור מאד על שנות הנעורים, **כי איך אעלה אל אבי**, איך אעלה אל אבי שבשמים, ואיך אחזור אל עולם העליון, **והנער איננו אתי**, ששנות הנעורים אינם אתי, כי בליתי אותם בהבל וריק חס ושלום, **פן אראה ברע אשר ימצא את אבי**, פן אהיה נתפס ברעה ובכעס של אבי שבשמים מחמת שתעיתי כל כך מדרך הישר, ובזה אגרום צער גדול למעלה חס ושלום, וכמו שכתוב (ישעיה ס"ג) **בכל צרתם לו צר, שזהו, פן אראה ברע אשר ימצא את אבי**, היינו אבי שבשמים, ולכן אשרי הזוכה לשמור על שנות נעוריו, ולבלות אותם עם תורה ועבודה הרבה, כי אז יראה רק טוב בחייו, ויגרום נחת רוח גדול לאביו שבשמים, אשרי לו.

גם יש לרמז בפסוק זאת, התעוררות גודל למצות כיבוד אב ואם, שיזהר אדם מאד, ובפרט בשנת צעירותו, לקיים כיבוד אב ואם בהידור גדול, ולכבד את הוריו בכל מיני כבוד, כי מצות כיבוד אב ואם היא

מצוה "חמורה שבחמורות" (תנחומא כי תצא), וצריכין לעבוד עליה כשהוא צעיר ובכוחותיו, ולגרום כל מיני נחת רוח להוריו, כי אחר כך, כשמתחתן ויש לו אשה וילדים, אף על פי שגם אז מחויב לכבד הוריו בכל מיני כבוד, אבל אז אינו בניקל כל כך, לא כן כשהוא צעיר ועדיין בבית הוריו, יכול לקיים מצות כיבוד ואם בהידור גדול, וצריכין לזכור את דברי רבי שמעון בר יוחאי שאמר (סוכה מ"ה:), יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו, ופירש"י, מה היה זכותו של יותם בן עוזיהו, צדיק היה, ועניו יותר משאר מלכים, וזכה בכיבוד אביו, ועליו נאמר בן יכבד אב (מלאכי א'), שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא היה שופט עם הארץ, כדכתיב (מלכים ב טו), ויותם שופט וגו', לא נטל עליו כתר מלכות בחייו, וכל דינין שהיה דן, אומרן בשם אביו, עיין שם, הרי הזכות של כיבוד אב ואם יכול להגן על כל העולם כולו, ולפטור העולם מן הדין עד סוף כל הדורות, ויש לאדם לדעת, שכמו שהוא מתנהג עם אביו, כן יתנהגו בניו עמו, ואם מכבד מאד את אביו, ומבקש לגרום לו תמיד נחת רוח, כן יתנהגו בניו עמו, וירוהו מהם רוב נחת דקדושה, אבל אם יזלזל בכבוד אביו חס ושלום, כן יעשו בניו אחריו, וגם הם יזלזלו בכבודו חס ושלום, ולכן אשרי הנזהר מאד בכבוד אביו ובפרט משנות צעירותו, כי אז יראה דורות ישרים מבורכים הולכים בעקבותיו, ויזכה לרוות מהם רוב נחת דקדושה.

וזהו הרמז, **כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי**, איך אעלה ואקבל פני אבי אם לא נזהרתי מימי נעורי לכבד אותו כראוי, כי גם יהודה אמר פסוק זאת על מצות כיבוד אב, שלא יוכל לקבל פני יעקב אביו מחמת הצער שגרם לו בימי נעוריו עם יוסף, ועכשיו עם בנימין, **פן אראה ברע אשר ימצא את אבי**, כי אם לא אכבד אבי כראוי חס ושלום, הלא אחר כך אראה בעצמי באותו רע אשר ימצא את אבי, כי כפי שאדם מתנהג עם אביו, כן יתנהגו בניו עמו, ולכן צריכין למסור נפשו לכבד אביו בכל מיני כבוד, ואז טוב לו כל הימים, והשם יתברך

יזכינו לשמור על שנות צעירותינו, ולחדש עצמינו בכל עת כמו נער קטן, וכן נזכה ליזהר מאד במצות כיבוד אב ואם, עדי נזכה לחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך ולהכליל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת ויגש ה'תשס"ט

בשבת קודש בבוקר, היתה שמחת בר מצוה לשני מאנ"ש בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י ולא איסתייע מילתא לדרוש אז ברבים.

סעודה שלישית פרשת ויגש ה'תשס"ט

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעווין, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ב' המדבר תפילה ומתיקון הברית, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר (מוהרא"ש נ"י חזר על נקודה אחת שבתורה זו של רביז"ל), כי עיקר כלי זיינו של משיח הוא התפלה, וזה הכלי זיין צריך לקבל על ידי בחינת יוסף, היינו שמירת הברית, כמו שכתוב (תהלים מ"ה): "חגור חרבך על ירך", וכמו שכתוב (תהלים קל"ב): "מפרי בטןך אשית לכסא לך", זה בחינת משיח, בחינת תפלה, "אם ישמרו בניך בריתי", היינו על ידי בחינת יוסף שמירת הברית וכו', עיין שם כל זאת בדברי רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה עיקר עבודת התפילה תלוי בתיקון הברית שהוא תיקון המוחין, כי כשיש לאדם מוח צח ונקי, אזי מתפלל בהתלהבות גדולה ובדביקות אמיתי, ומרגיש מתיקות נפלאה בכל

דיבור של התפילה, מה שאין כן הפוגם בברית חס ושלום, והמוח שלו מקולקל, אינו יכול להתלהב בעבודת התפילה, ומרגיש מרירות גדולה בכל דיבור של התפילה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' נ'), כי ברית המעורר וברית הלשון מכוונים זה כנגד זה (ספר יצירה), וכפי שאדם זוכה לתיקון הברית, שהוא תיקון המוחין, כן זוכה ללשון צח ונקי, שהוא לשון הקודש, וכל דיבוריו בקדושה גדולה, כי מתגלה בפיו, את החכמה הטמונה בלבו, וכמו שכתוב (משלי ב') מפיו דעת ותבונה, מה שאין כן הפוגם בברית רחמנא ליצלן, גם לשונו גס ומכוער מאד, ומדיבורו יודעים מה שבלבו, וכמו שאומר רביז"ל (ספר המדות אות ניבול פה סי' א') מי שמדבר ניבול פה, בידוע שלבו חושב מחשבות און, ולכן עיקר עבודת האדם צריך להיות על תיקון הברית, שהוא תיקון המוחין, ולהתפלל על זה הרבה אל הקדוש ברוך הוא שיזכה לקדש ולטהר את מוח מחשבתו שלא יבא לידי פגם הברית חס ושלום, ואף על פי שתפילה גופא תלוי בתיקון הברית, ואם לא תיקן בריתו לא יזכה להתפלל כראוי, ואם כן מהיכן היא ההתחלה, אבל מסביר מוהרנ"ת ז"ל (ליקוטי הלכות קריאת שמע הלכה ד'), שהפתח תמיד פתוח נגד האמונה, וכשמאמין באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא יכול לעזור לו לבוא לידי לתיקון הברית ותיקון המוח, וכן מאמין בדברי הצדיקים שמעוררים אותו על תיקון הברית ועל עבודת התפילה, ומתפלל הרבה שיזכה לזה, זה גופא יביא אותו לידי תיקון הברית ולתיקון המוחין, ואז יזכה להתפלל בהתלהבות גדולה ובמתיקות נפלאה, אשרי לו.

וזהו מה שמבואר בדברי רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ל"ו), שתיקון המוח תלוי בתיקון הברית, וכמובא בזוהר (משפטים ק"י): סילוקא דיסודא עד אבא ואימא, שעליית היסוד שהוא תיקון הברית, מגיע עד המוחין הנקראם אבא ואימא, שהם חכמה ובינה, כי כשאדם זוכה לשמירת הברית, אזי הוא מצייר האור של הקדוש ברוך הוא לטובה, ומכל דבר רואה רק אור זיו וחיות, ומתענג על נועם זיו השכינה ממש, מה שאין כן הפוגם בברית חס ושלום, הוא מצייר את האור היורד מלמעלה לרע, ורואה רק חושך ענן ואפילה, וחיינו נהפכים לקללה רחמנא ליצלן,

ועיקר תיקונו על ידי שמתקרב אל צדיק אמיתי שפותח עיני הבריות לראות אלקותו יתברך, וכן פותח פי הבריות לדבר אל השם יתברך, כי זה עיקר עבודת הצדיק כל ימי חייו, להאיר עיני הבריות באור אלקותו יתברך, ולעורר אותם לעסוק בתפילה אל השם יתברך, וכל מי ששומע את קולו, בוודאי יזכה לעבודת התפילה ולדבק עצמו אל השם יתברך באמת, שזהו ביאור דברי המשנה (תרומות א'), סתם חרש אינו שומע ואינו מדבר, סתם חרש ש"אינו שומע" התעוררות הצדיק, "אינו מדבר" אל הקדוש ברוך הוא, מה אין כן מי שזוכה לשמוע התעוררות החכם, ומציית לדבריו, בוודאי ידבר הרבה אל הקדוש ברוך הוא, כי זה תלוי בזה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ס'), ולכן אשרי מי שזוכה להיות מקורב אל צדיק אמיתי שאוחז בתיקון הברית, ומעורר אנשיו על עבודת התפילה, כי על ידו יזכה לתקוה טובה, ולעלות ולהתדבק בהקדוש ברוך הוא בדביקות אמיתי ונצחי, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כתיב (בראשית מ"ה), **והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם**, ויש להבין קשר תחילת הפסוק לסופו, כי מתחיל בראיית עינים, ומסיים עם דיבור הפה, אבל על פי דברי רביז"ל הנ"ל מובן הענין מאד, כי הנה יוסף הצדיק הוא הצדיק האמת שאוחז בתיקון הברית בשלימות, ולכן גם יש לו שלימות הדיבור של לשון קודש התלוי בתיקון הברית, כי ברית הלשון מכוון כנגד ברית המעור, ומחמת זה יש ליוסף הצדיק כוח לגלות לכל הבריות אמתת מציאותו יתברך, ולהאיר עיניהם באור אלקותו יתברך המאיר בכל הארץ, וזהו, **והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין**, הרי תראו שמאז באתם אלי התחילו עיניכם לראות בכבודו יתברך המאיר בכל הארץ, וכמו שכתוב (יחזקאל מ"ג) **והארץ האירה מכבודו**, שזהו מה שפירש"י, **והנה עיניכם רואות**, "בכבודי", כי כבודו של יוסף הצדיק היתה לגלות כבודו יתברך בכל הארץ, וכמו שכתוב (בראשית מ"ה פסוק ט') **שמני אלקים לאדון לכל מצרים וגו'**, שגיליתי ש"אלקים" הוא אדון לכל מצרים, ותדעו, שלכל זה זכיתי רק על ידי שמירת הברית, שזהו מה שפירש"י מיד

אחר כך, "שאני מהול ככם", וכמובא בזוהר הקדוש (בראשית צ"ג.) על הפסוק (בראשית מ"ה פסוק ד') **גשו נא אלי ויגשו**, שהראה להם שהוא מהול, ואמר להם, שלכל הכבוד הזה זכיתי על ידי ששמרתי את הברית קודש, עיין שם, ועוד, **כי פי המדבר אליכם**, ופירש"י, "בלשון הקודש", כי על ידי שמירת הברית זכיתי לקדושת הלשון, ששניהם תלויים זה בזה, ויש לי הכח לעורר כל הבריות לעבודת התפילה ולדביקות השם יתברך, נמצא שמוכן מאד המשך דברי הפסוק, **והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין**, תראו שענייכם התחילו להאיר באור אלקותו יתברך, וזה מחמת, **כי פי המדבר אליכם**, כי יש לי הכח בפי לעורר הבריות לתיקון הברית ולעבודת התפילה, וזה הוכחה על קדושת הצדיק האמת, שכל עבודתו רק לגלות כבוד השם יתברך בעולם.

וזהו ביאור דברי המדרש (בראשית רבה פרשה צ"ג ס"י י"א) על הפסוק (בראשית מ"ה פסוק ג') **ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו**, רבי אלעזר בן עזריה אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, ומה יוסף הצדיק שהוא בשר ודם, כשהוכיח את אחיו לא יכלו לעמוד בתוכחתו, הקדוש ברוך הוא שהוא דיין ובעל דין ויושב על כסא דין ודן כל אחד ואחד, על אחת כמה וכמה שאין כל בשר ודם יכולים לעמוד לפניו, עיין שם, ויש להבין, איפוא מצינו שהוכיח יוסף אז את אחיו, הלא כתיב, **ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי, ומיד, ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו**, ומה היה התוכחה שלו, אבל על פי הנ"ל מובן מאד, כי מיד שאמר להם **אני יוסף**, והראה להם שהוא מהול, ושאוהז בקדושת הברית גם בתוקף ערוות מצרים, בוודאי נבהלו מפניו מפני הבושה, כמו שפירש"י, כי נתביישו מגדולת השגתו, כי אף אחד לא היה יכול להתדמות אליו בקדושתו, ובתיקון הברית שלו, אבל אחר כך קירב אותם, ודיבר עמהם בלשון הקודש, והראה להם הדרך להגיע לכל זה, שזהו **ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו**, ופירש"י, ראה אותם נסוגים לאחור, אמר, עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים, והראה להם שהוא מהול, עיין שם, כי יוסף ראה שהם

נסוגים אחר מחמת שעדיין לא הגיעו להשגתו, אבל לא רצה שיפלו בעיניהם ויסוגו אחר ויתייאשו מלהגיע אל קדושתו חס ושלום, רק רצה שהבושה יהיה להם לתוכחה טובה, ולחזק אותם להגיע אל שלימות הקדושה על ידי תפילה והתבודדות, ולכן אמר יוסף, "עכשיו אחי נכלמים" היינו עכשיו שיש להם בושה וכלימה, הוא בוודאי עת רצון לעורר אותם לשלימות לשון הקודש ועבודת התפילה, ולכן "קרא להם בלשון רכה ותחנונים", היינו שלימד אותם הדרך של לשון הקודש, ושל תפילה ותחנונים, "והראה להם שהוא מהול", שהכל תלוי בתיקון הברית ותיקון המוחין, ועל ידי תוכחה קדושה שלו, האיר עיניהם באור אלקותו יתברך, וקשר אותם אל מזריגתו, והשם יתברך יזכינו להגיע אל תיקון הברית ולתיקון המוחין באמת, ונזכה לחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך, עדי נזכה לעלות ולהכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

